

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЕРЕБУДОВИ ОСВІТИ НА РІВНЕНЩИНІ (1990 – 1999 рр.)

У статті схарактеризовано регіональну модель науково-методичного супроводу розвитку професіоналізму педагогічних працівників на початку українського державотворення, акцентовано увагу на її дієвості й ефективності.

Ключові слова: інститут удосконалення вчителів, науково-методична робота, наукова кафедра, науково-методичний журнал, перспективний педагогічний досвід, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

В статтє охарактеризована региональная модель научно-методического сопровождения развития профессионализма педагогических работников в начале создания украинской независимой государственности, акцентировано внимание на её действительности и эффективности.

Ключевые слова: институт усовершенствования учителей, научно-методическая работа, научная кафедра, научно-методический журнал, перспективный педагогический опыт, повышение квалификации педагогических кадров.

Regional model of the scientific and methodological support of the professionalism of the teachers at the beginning of the establishment of the Ukrainian state has been characterized in this article highlighting the viability and efficiency of the said model.

Key words: Extention Course Institute for Teachers, research and methodological work, research department, research and methodology magazine, extension course for teachers, advanced pedagogical experience, postgraduate training of teachers.

90-ті рр. ХХ ст. були надзвичайно складними і водночас важливими в історії Рівненського (до 1991 р. – Ровенського) обласного інституту удосконалення вчителів. З одного боку, заклад відчув на собі тяжкі наслідки соціально-економічної кризи, яку переживала країна, а з іншого – проголошення незалежності України та реформування освітньої галузі відкрили перед інститутом нові перспективи поступального розвитку.

На початку українського державотворення інститут очолювали:

- директори Василь Ульянович Хільковець (1986 – 1993) і Михайло Петрович Кривко (1993 – 1996);
- ректори Михайло Петрович Кривко (1996 –

1997) і Віталій Кононович Процюк (1997 – 2000).

Навчальний процес наповнено національним змістом, методичну роботу переорієнтовано на наукові дослідження, пошук і впровадження в практику інноваційних педагогічних технологій. Саме формування нової гнучкої моделі науково-методичного супроводу розвитку професіоналізму педагога стало визначальним для реорганізації в 1993 р. Рівненського обласного інституту удосконалення вчителів спочатку в Навчально-методичний центр управління освіти Рівненської обласної державної адміністрації (розпорядження Представника Президента України в Рівненській області від 20.01.1993 № 21), потім – в Інститут підвищення кваліфікації педагогічних кадрів управління освіти Рівненської обласної державної адміністрації (розпорядження Представника Президента України в Рівненській області від 29.07.1993 № 339) [1, с. 309].

Інша назва – інший обсяг роботи. З 1993 р. у структурі закладу створюються наукові кафедри. Завідувачем кафедри теорії і методики навчання призначено Лідію Іванівну Іванову-Цимбалюк. Кафедру управління діяльності очолив Олег Іванович Поліщук. До інституту були запрошені працювати визнані науковці Лариса Адамівна Войцешук, Станіслав Михайлович Гончаров, Тамара Дмитрівна Дем'янюк, Іван Васильович Малафійк, Микола Юхимович Новоселецький, Тамара Семенівна Рабченюк, Лілія Михайлівна Савчин, Віталій Іванович Тишук, Лілія Василівна Хваль та ін., які створювали освітньо-професійні підвалини для підготовки фахівців нової формації.

1994 р. інститут був ліцензований, атестований за третім рівнем акредитації системи післядипломної освіти як вищий навчальний заклад із правом підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, підготовки керівників освіти із присвоєнням кваліфікації «менеджер освіти», а в січні 1996 р. перейменований у Рівненський інститут підвищення кваліфікації педагогічних кадрів (далі – РІПКПК). Останню назву інститут мав до 9 серпня 2000 р. – до перейменування на Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (наказ управління освіти і науки Рівненської обласної державної адміністрації від 07.08.2000 № 131) [3, с. 7].

У 1994 р. започатковано видання першого в області журналу взагалі і першого журналу для освітян «Нова педагогічна думка» (голова редколегії

– доктор психологічних наук, професор Ігор Демидович Пасічник). На той час лише сім інститутів мали таке право на видавничу діяльність [5, с. 121]. Із вересня 1999 р. науково-методичний журнал входить до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

У 1995 р. згідно з ліцензією Міністерства освіти України в інституті було вперше відкрито курси перепідготовки зі спеціальності «менеджмент організації» з присвоєнням кваліфікації «менеджер освіти». У 1998 р. відбувся перший випуск – 19 представників освіти з Володимирецького, Дубенського, Костопільського, Млинівського районів і м. Рівного отримали другий диплом про вищу освіту за спеціальністю «менеджмент організації» [1, с. 310]. «Нова парадигма освіти», «філософія шкільної освіти», «інновація», «моделі шкіл», «організаційна культура», «технологія управління», «менеджмент», «освітній менеджмент», «стратегічний менеджмент», «компетентнісний підхід», «маркетингова діяльність», «проект», «управління проектами», «імідж навчального закладу», «фандрайзинг», «моніторинг», «атестація навчального закладу» – усі ці поняття були сформовані у свідомості керівників загальноосвітніх навчальних закладів у 90-х рр. минулого століття.

Щодо науково-методичної діяльності, то в інституті вдалося створити систему безперервного підвищення професійної компетентності освітян, відпрацювати разом із районними, міськими методичними кабінетами, центрами найбільш оптимальні форми навчально-методичної і наукової роботи з педагогічними працівниками. Адже лише в 1995 р. було проведено 6 науково-практичних конференцій, 79 обласних семінарів, 2 педчитання [7, с. 37]. У 1993 р. на базі обласної творчої групи директорів загальноосвітніх шкіл постала одна з перших в Україні обласна асоціація керівників шкіл. Першим її головою була Тамара Федорівна Умурзакова, директор Рівненської державної гуманітарної гімназії.

Із січня 1996 р. змінено підпорядкування закладу й інститут передано у власність Рівненської обласної ради [2, с. 12].

«За підсумками роботи наш інститут постійно займав II-III місця в Україні, – ділиться спогадами колишній його директор В. У. Хільковець. – Таких результатів ми досягли завдяки команді творчих людей – С. І. Плисці, О. І. Поліщук, Я. А. Петрову, Г. І. Ситник, Л. Л. Качинській, Н. І. Гусарук, З. В. Мельник» [7, с. 37].

Методисту кабінету трудового навчання та креслення Зінаїді Володимирівні Мельник за заслуги у розвитку національної освіти, плідну педагогічну і наукову діяльність Указом Президента України Л. Д. Кучми від 22.04.1996 р. № 658 присвоєно почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України».

Науково-педагогічні, педагогічні працівники РІПКІК під керівництвом ректора М. П. Кривко розробили моделі професійної компетентності педагога, які розкривають засади його загальнокультурної, психолого-педагогічної та фахової підготовки і стали суттєвим кроком на шляху створення державних стандартів післядипломної освіти [4, с. 3-4].

У жовтні 1996 р. М. П. Кривко захистив дисертацію «Організаційно-педагогічні основи індивідуалізації підготовки менеджерів освіти шкільного рівня» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук; науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент І. В. Малафійк.

Своє бачення щодо модернізаційних процесів в освіті, розвитку інституту як складної управлінської структури мав В. К. Процюк, який спершу працював ректором, а згодом – проректором. Освоюються інноваційні функції управління освітньою організацією, набувають нової якості навчально-методичні кабінети.

Однак у 90-х рр. почала занепадати така форма методичної роботи як семінар завідуючих райвно і методкабінетами, інспекторів райвно і методистів методкабінетів. На думку колишнього проректора з навчальної роботи інституту С. І. Плиски, «трохи заплуталися у потоці новизни» [5, с. 106].

У силу певних обставин, через невміння захищати зроблене, наприкінці 90-х рр. кількість тих, хто оздоровлювався у санаторії-профілакторії «Полісся» при інституті як базі методичного забезпечення освіти, зменшено зі 150 до 75 осіб (головний лікар Богдан Степанович Ревуцький) [5, с. 102].

Одне з головних завдань інституту – активна пропаганда перспективного педагогічного досвіду. Для його формування, а особливо для послідовного трансформування у масову педагогічну практику, керівники спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), гімназій, ліцеїв, колегіумів у 1998 р. об'єдналися в обласну творчу групу, яка працювала над проблемою «Творчість в управлінській діяльності керівників як фактор формування творчого педагогічного колективу». На базі цих закладів – осередків педагогічної новатики – постійно проводилися за участю навчально-методичних кабінетів інституту конференції, семінари-практикуми, в тому числі всеукраїнські. У жовтні 1996 р. на базі РІПКІК відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція «Проблеми реалізації духовно-творчого потенціалу молоді: пошуки, перспективи», в роботі якої взяли участь учені з Польщі [5, с. 122; 6, с. 7]. У жовтні 1997 р. на базі інституту Міністерство освіти України проводить науково-методичну конференцію «Методологія безперервної освіти педагогічних працівників дошкільних закладів».

Здобутки окремих дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів експонувалися на всесоюзних і республіканських виставках та популяризувалися в освітньому просторі регіону. Так, у сферу педагогічних інновацій інтегровано методичну розробку вчителів м. Рівного «Використання електронно-автоматичного контролю в початковій школі», яку свого часу було відзначено бронзовою медаллю Виставки досягнень народного господарства СРСР у Москві. Ініціатора й наукового керівника представленого експериментального дослідження Михайла Володимировича Миколайчука, завідуючого кабінетом початкового навчання, нагороджено нагрудним значком «Відмінник народної освіти УРСР» – єдиного в інституті [5, с. 117]. У 1996 р. у Національному виставочному центрі при Кабінеті Міністрів України у Києві (раніше – ВДНГ УРСР) успішно презентовано досвід роботи вчителів Рівненщини «Використання унаочнення та дидактичного матеріалу як засіб підвищення якості

знань учнів початкових класів».

Серед форм поширення кращих надбань у галузі методичного менеджменту – видання майже десяти друкованих інформаційно-методичних бюлетенів, посібників, як-от: «Перебудова стилю управління навчально-виховним процесом в умовах відродження національної школи» (із досвіду роботи адміністрації Каноницької середньої школи Володимирецького району, 1992), «Розвиток пошуку, ініціативи, творчості педагогічних працівників» (із досвіду роботи адміністрації середньої школи № 8 м. Дубно, 1992), «Контрольно-аналітична діяльність директора школи в умовах демократизації управління» (із досвіду роботи директора Здовбицької середньої школи Здолбунівського району Ігоря Олександровича Ольшевського, 1994), «Організація внутрішньої методичної роботи» (із досвіду роботи заступника директора з навчально-виховної роботи Березнівської середньої школи № 1 Марії Володимирівни Прус, 1994), «Системний підхід до управління навчально-виховним процесом у школі» (із досвіду роботи директора Володимирецької середньої школи № 2 Анатолія Федоровича Остапенка, 1995) та ін. Видруковано низку узагальнювальних матеріалів про авторську школу «Центр надії» м. Рівного (директор Надія Франківна Маринович).

Ефективним засобом обміну педагогічними знахідками, ідеями, технологіями став всеукраїнський конкурс «Учитель року». На рівні держави його переможцями в номінації «Історія» стали Віктор Олександрович Мисан (1996) і Олег Григорович Фідря (1998). А всіх конкурсів серед істориків і було тільки два!

Успішно вирішувати ці та інші проблеми науково-методичного характеру інституту вдалося завдяки тісній співпраці з іншими освітніми закладами, зокрема з Науково-дослідним інститутом педагогіки України (з 1992 р. – Інститутом педагогіки АПН України), Центральним інститутом удосконалення вчителів (Українським інститутом підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти), Рівненським державним педагогічним інститутом (Рівненським державним гуманітарним університетом), Дубнівським педагогічним училищем (Дубенським педагогічним коледжем), низкою обласних інститутів.

Помітне місце в активі інституту посіла міжнародна співпраця в галузі підвищення кваліфікації та підготовки керівних кадрів освіти з відповідними закладами Білорусі, Росії, Узбекистану, Вармінсько-Мазурського воєводства Польщі на основі прямих зв'язків, створення спільних навчальних та

науково-методичних проектів [6, с. 6; 7, с. 37]. У 1996 р. Goethe-Institut в Україні – Німецький культурний центр – провів на базі РІПКПК двотижневий методико-дидактичний курс з метою підвищення кваліфікаційного рівня, міжкультурної компетенції вчителів німецької мови [5, с. 116, 130]. Цим філія німецької громадської організації започаткувала на Рівненщині насичений німецько-український діалог у культурній та освітній сферах, що єднає нас як партнерів і європейців.

Таким чином, зазначені зміни 90-х рр. ХХ ст. утвердили інститут у ролі провідного навчального та науково-методичного центру неперервної освіти керівних і педагогічних працівників регіону. Головним підсумком його роботи стали підготовлені для модернізації освіти на Рівненщині численні кваліфіковані кадри, а також упроваджені у практику перспективні педагогічні ініціативи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Рівненська область / ред. рада вид. : В. Г. Кремень (гол.) [та ін.] ; редкол. тому : Р. М. Постоловський (гол.) [та ін.]. – К. : Знання України, 2010. – С. 308-321.
2. Дем'янчук О. Надійний помічник для освітян краю. Рівненський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти святкує своє 70-річчя / О. Дем'янчук // Вісті Рівненщини. – 2010. – № 5. – С. 12.
3. З історії методичних служб Рівненщини : інформаційний збірник / за заг. ред. М. А. Віднічука. – Рівне : [Б. в.], 2012. – 144 с.
4. Модель професійної компетентності педагога : збірник / Рівненський ін-т підвищення кваліфікації пед. кадрів ; кабінет ред.-вид. діяльності та друк. пропаганди передового пед. досвіду ; наук. ред. М. Кривко. – Рівне : РІПКПК, 1996. – 356 с.
5. Плиска С. Червоними і чорними нитками... / С. Плиска. – Рівне : [Б. в.], 2010. – 164 с.
6. Процюк В. Післядипломна освіта: шляхи і перспективи розвитку / В. Процюк // Нова педагогічна думка. – 2000. – № 1. – С. 3-9.
7. Ціпан Т. З блокнота і диктофона / Т. Ціпан // Нова педагогічна думка. – 2005. – Спецвипуск. – С. 35-38.

Дата надходження до редакції: 13.07.2015 р.